

Олексій Клочко

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка
м. Суми

Анастасія Малік

студентка спеціальності «Соціальне забезпечення»
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
м. Суми

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Автори піднімають питання щодо місця профорієнтаційної роботи у професійній діяльності центрів зайнятості населення та наводить методичні рекомендації щодо поліпшення даної роботи у системі зайнятості населення. З'ясовано роль соціального працівника у системі регулювання зайнятості населення.

***Ключові слова:** безробітний, зайнятість, професійна освіта, профорієнтаційна робота.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах жорсткої конкуренції на ринку праці, пріоритетним завданням соціально-орієнтованої економіки є забезпечення соціальної захищеності населення, особливо тих, хто не може конкурувати на рівних. На сьогодні, освіта, професійні знання повинні відігравати визначальну роль у забезпеченні зайнятості і самозайнятості, особистих доходів населення в ринкових умовах. А це, у свою чергу, вимагає відповідної професійної підготовки, заснованої на науково обґрунтованій системі професійної орієнтації, професійного відбору і виробничого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Установлено, що профорієнтаційна робота сприяє цілеспрямованому розвитку здібностей людини, зростанню її професіоналізму, працездатності,

збереженню здоров'я і виступає одним із важливих елементів державної політики в сфері соціального захисту та зайнятості населення, забезпечує ефективне використання трудового потенціалу особи, підвищення її соціальної та професійної мобільності, відіграє значну роль у профілактиці масового вимушеного безробіття. Зазначимо, що профорієнтаційні заходи стимулюють пошук людиною найефективніших засобів підвищення свого професійно-кваліфікаційного рівня, розвиток соціально-економічної ініціативи, інтелектуальної та трудової незалежності.

Відповідно до вище вказаного конкретизуємо мету професійної орієнтації, що полягає у формуванні в особистості здатності вибрати певний тип професійної діяльності, що оптимально відповідає її індивідуально-психологічним особливостям, можливостям, інтересам та потребам ринку праці у кадрах; сприятливі специфічними методами посиленню конкурентноспроможності працівника на ринку праці та досягнення ефективної зайнятості населення. У свою чергу, формами профорієнтаційної роботи визначаємо наступні: професійне навчання, професійна інформація, професійна консультація та профвідбір [2].

Як зазначає В. Зінченко, основними підходами до проведення профорієнтаційної діяльності є наступні: соціально-економічний підхід передбачає аналіз потреб суспільства в різних професіях, з'ясування їх перспектив у трудових ресурсах; психофізіологічний підхід передбачає забезпечення вибору такої професії, яка максимально відповідає психофізіологічним характеристикам людини; психолого-педагогічний підхід включає виховання в учнів любові до праці, формування інтересу до майбутньої професії [3].

Одним із значимих компонентів профорієнтації є професійна освіта, яка дає змогу придбати певні знання про соціально-економічні особливості різноманітних професій, про умови правильного вибору однієї з них; сприяє вихованню позитивного ставлення школярів до різноманітних видів професійної й суспільної діяльності, формуванню мотивованих професійних намірів. Професійна освіта об'єднує професійну інформацію, професійну пропаганду і професійну агітацію, які покликані надавати людині певні відомості про найбільш масові професії, інформувати про способи і умови оволодіння ними, пропагувати громадську цінність найбільш необхідних на даний час професій [1].

Важливим завданням служби зайнятості в сучасних умовах є забезпечення високого рівня професійної компетенції та мобільності молодшої людини. Ці задачі неможливо виконати без професійної орієнтації, адже саме профорієнтація допомагає молоді визначитися з професійним вибором. Професійна орієнтація осіб, які звернулися до державної служби зайнятості, здійснюється шляхом професійного інформування, професійного консультування та професійного відбору.

Розглянемо особливості регіонального досвіду на прикладі Сумського обласного центру зайнятості. Емпіричне дослідження, що було проведене під час роботи над дипломним дослідженням, мало на меті діагностувати рівень поширеності профорієнтаційної роботи, що проводиться працівниками Сумського обласного центру зайнятості. На першому етапі за допомогою методів кабінетного аналізу документів Сумського обласного центру зайнятості було отримано статистичну інформацію стосовно поширення профорієнтаційних заходів в системі регулювання зайнятості населення за період січень-березень 2021 року та у порівнянні з аналогічним періодом 2020 року.

Станом на 1 березня 2021 року послуги Сумської обласної служби зайнятості отримували 35,9 тис. громадян, з них 18,6 тис. осіб мали статус безробітного, що на 9% більше, ніж на відповідну дату минулого року. Станом на 1 березня 2021 року кількість вакансій, заявлених роботодавцями до Сумської обласної служби зайнятості становила 2,0 тис. одиниць, що на 13% менше, ніж на відповідну дату минулого року. За період січень 2021 року отримувало послуги 9577 осіб, що на 388 осіб менше, ніж за вказаний період 2020 року – 9965 осіб відповідно.

Кількість безробітних, охоплених профорієнтаційними послугами за січень 2021 року – 647 осіб, за січень 2020 року – 1795 осіб. Можемо говорити про значне збільшення кількості осіб, що отримують профорієнтаційні послуги. Кількість безробітних осіб з особливими потребами, охоплених профорієнтаційними послугами за 2020 рік – 187, за період січень-лютий 2021 року – 105. У% 2021 до 2020 – 56,1%.

Кількість безробітних, охоплених профорієнтаційними послугами, з числа молоді у віці до 35 років за 2020 рік становила 1774 осіб, за період січень-лютий 2021 року – 793 особи. Кількість жінок, яким надавались профорієнтаційні послуги у 2020 році

становить 3 124, чоловіків – 2798. Дані свідчать про значне переважання жінок, які отримують послуги з профорієнтації. Кількість мешканців міських поселень, що отримували профорієнтаційні послуги у 2020 році – 3613, мешканців сільської місцевості – 2309.

Проведене опитування фахівців Центру у формі інтерв'ювання дозволило отримати інформацію щодо діяльності центру, профорієнтаційних заходів та особливостей їх проведення, проблем, що виникають у фахівців при наданні профорієнтаційних послуг.

На основі відповідей спеціалістів, виокремлюємо наступні заходи профорієнтаційних заходів, що здійснюються Центром: уроки вибору професій; професіографічні зустрічі; уроки реального трудового життя; дні кар'єри; профорієнтаційні семінари; ярмарки професій та послуг служби зайнятості; інформаційні дні; Дні відкритих дверей центрів зайнятості для випускників шкіл; презентації курсів навчання; профорієнтаційні бесіди, семінари, батьківські збори; веб-базована платформа для онлайн профорієнтаційного консультування «Моя професія: консультаційна мережа».

Аналіз відповідей фахівців Центру дозволяє нам виокремити наступні проблеми та труднощі, що виникають у них в процесі надання профорієнтаційних послуг: невідповідність молоді до самостійного пошуку профінформації, недосконалість взаємозв'язків з навчальними закладами різних форм власності для здійснення на їх базі профорієнтаційної роботи; відсутність сучасної науково-методичної літератури з питань профорієнтації через застарілі підходи в її організації та слабка матеріально-технічна база (особливо в контексті пандемії).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Викладений аналіз поширеності профорієнтаційної роботи у системі зайнятості населення дозволив нам розробити методичні рекомендації працівникам центру зайнятості щодо поліпшення даної роботи, а саме: створити довідник найбільш затребуваних професій, що буде містити опис цих професій (професіограми) та інформацію з їх пошуку; в рамках розширення взаємозв'язків з навчальними закладами розробити систему профорієнтаційних заходів з учнями загальноосвітніх шкіл шляхом впровадження профорієнтаційних класних годин, бесід, профорієнтаційних конференцій; впровадження нових

профорієнтаційних методів та форм ознайомлення зі світом професій, кон'юнктурую ринку праці підприємствами і організаціями, навчальними закладами, перспективами розвитку професій; збільшення штатної чисельності спеціалістів з професійної орієнтації. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці інноваційних форм методів та методів проведення профорієнтаційної роботи в системі регулювання зайнятості населення.

Список використаних джерел

1. Ананко Т. В. Профорієнтація та її складові. // *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 8-10. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2014_115_4.
2. Бабакова В. М. Профорієнтація як один з напрямів на шляху професіоналізації особистості. // *Проблеми соціальної роботи*. 2014 №1(4). С. 142–149.
3. Земба Б. А. Організація профорієнтаційної роботи з безробітною молоддю в сучасних умовах. // *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія : Педагогічні науки. 2016. Вип. 31. С. 193–199. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2016_31_28.

Олексій Ключко

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності
Сумський державний педагогічний університет
ім. А.С.Макаренка
м. Суми

Наталія Руденко

студентка спеціальності «Соціальна робота»
Сумський державний педагогічний університет
ім. А.С.Макаренка
м. Суми

ОСНОВИ ПРОФІЛАКТИЧНО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З НЕПОВНОЛІТНІМИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

У статті проаналізовано проблему адиктивної поведінки неповнолітніх, розглянуто сутність і зміст адиктивної поведінки.